

Over het algemeen is gezond en goed onderhouden metselwerk bestand tegen regendoorslag. Het absorbeert regenwater - afhankelijk van de gebruikte stenen - in meer of mindere mate, maar het metselwerk droogt op tijdens droge periodes. Waar toch regendoorslag optreedt, heeft het water zich een weg gebaad door open of beschadigde voegen en scheuren. Het dringt zelden door de bakstenen of natuurstenen zelf. Een bescherming tegen doorslaande regen begint bij goed onderhoud en zo nodig herstel van de regenwaterafvoer; bestaat verder uit het opsporen en verhelpen van andere vochtproblemen en in laatste instantie een waterwerende behandeling van het metselwerk.

WAT DOEN?

Inspectie, monitoring en onderhoud

Probeer aan de hand van inspectie, monitoring en zo nodig bijkomende onderzoeken te achterhalen welke processen aan de oorzaak van het vochtprobleem kunnen liggen. Wordt het probleem enkel veroorzaakt door doorslaande regen of spelen er ook andere zaken, zoals optrekkend vocht, een lek in de bovenliggende goot of dakbedekking, een hoge zoutbelasting in het metselwerk... Een waterwerende gevelbescherming kan ervoor zorgen dat de andere problemen verergeren.

- voer het nodige onderhoud uit aan daken en goten;
- herstel lekken zo snel mogelijk na vaststelling;
- pas zo nodig detailleringen aan bv. van venstertabletten om een verhoogde vochtbelasting in bepaalde zones te vermijden;
- breng een sperlaag aan tegen optrekkend vocht;
- laat het metselwerk voldoende lang drogen vooraleer een gevelafwerking of bescherming aan te brengen.

Metselwerk in orde brengen

Indien het metselwerk schade vertoont zoals verzand of weggevalen voegwerk, verpulverde stenen, scheuren... moeten deze problemen eerst verholpen worden:

- vervang verzande en verpulverde bak- of natuurstenen door een alternatief dat wat eigenschappen, kleur, grootte, textuur... betreft vergelijkbaar is met de andere gevelstenen;
- vul leemtes zo nodig aan met een herstellmortel;
- vang scheuren op door het metselwerk in te boeten of te hechten met behulp van wapening in de voegen;
- herstel de voegen waar nodig met een compatibele voegmortel. Zie 'Voegen in historisch metselwerk herstellen (2020 – OF 4.5)'.

Gevel afwerken met kalei, verf of pleister

Misschien was de gevel vroeger beschermd door een afwerklaag die in de loop der jaren verdwenen of verwijderd is? In dat geval is het aan te raden deze te herstellen. Houd rekening met een mogelijk sterk gewijzigd uitzicht en met volgende aandachtspunten:

- gebruik producten die waterdampdoorlatend zijn, bv. producten op basis van kalk, silicaat, siloxaan. Nog redelijk dampdoorlatend, maar minder dan voorgaande is acrylverf. Vermijd epoxy, polyurethaancoatings en olieverven die weinig dampdoorlatend zijn;
- de producten moeten compatibel zijn met de ondergrond en voldoende duurzaam;
- zijn de producten scheuroverbruggend? Hoe minder dampdoorlatend een product, hoe belangrijker deze eigenschap; opdat het aflopend water dat via de scheuren naar binnen dringt, niet opgesloten zit achter een afwerklaag.

Gevel vochtwerend behandelen met impregneringsproducten

Indien voorgaande maatregelen niet voldoende blijken om de regendoorslag te verhinderen en geen andere schadeprocessen het vochtgehalte in het metselwerk verhogen, kan ervoor gekozen worden de gevel te impregneren.

Gebruik producten met volgende eigenschappen:

- op basis van silaan, siloxaan of silicone; opgelost in een organisch solvent, als emulsie in water of in crèmevorm;
- die de absorptie van water door capillaire opzuiging beperken;
- waardoor de waterdamptransporteigenschappen van de gevel zo weinig mogelijk veranderen;
- die het uitzicht niet of zeer beperkt wijzigen.

WANNEER / HOE VAAK?

Onderhoud wanneer nodig.

Een vochtwerende behandeling met impregneringsproducten: enkel wanneer technisch noodzakelijk.

Zowel een afwerklaag als een impregnering moeten regelmatig herhaald worden, afhankelijk van de gebruikte producten. Zo vraagt een kaleilaag om het jaar onderhoud, een verflaag om de 5 à 10 jaar en moet een impregnering elke 10 à 15 jaar vernieuwd worden.

WELKE ELEMENTEN?

Poreus metselwerk in:

- natuursteen, zoals:
  - witte kalksteen van Franse oorsprong...
  - witte zandhoudende kalksteen van Belgische oorsprong: balegemse, gobertange...
  - zandsteen
- baksteen
- (beton)

WIE?

Onderhoud en schilderwerk kunnen in eigen beheer of door een aannemer uitgevoerd worden; raadpleeg zo nodig een specialist.

Contacteer een gespecialiseerde aannemer met ervaring in erfgoed of een restaurateur om impregneringen of pleisterwerken te laten uitvoeren.

WAT VERMIJDEN? WAAROP LETTEN?

Vermijd:

- waterdichte filmvormende of poriënvullende producten;
- waterwerende producten op weinig poreuze materialen zoals schrijnwerk, beglazing, blauwe hardsteen (bijvoorbeeld plinten en dorpels). Deze materialen moeten zorgvuldig afgeschermd worden tijdens een impregnering en/of achteraf grondig gereinigd worden.

Let op:

- dat er geen andere vochtproblemen spelen en dat de toestand van het metselwerk in orde is vooraleer een gevel te behandelen met een impregneermiddel of afwerklaag;
- met zoutbelast metselwerk;
- met binnenisolatie. Deze is af te raden zolang de gevel vochtbelast is of onvoldoende is uitgedroogd. Een dampopen binnenafwerking en voldoende ventilatie zullen de droging langs de binnenzijde bevorderen;
- met andere behandelingen, zoals verven, antigraffiti, steenverharders, herstelmortels... Mogelijk zijn ze niet compatibel met een vochtwerende behandeling, ook al worden ze jaren later uitgevoerd;
- de producten zijn over het algemeen 'waterwerend' en niet 'waterdicht';
- horizontale en schuine oppervlakken. Ze vragen extra aandacht en worden eerder verondersteld om waterdicht gemaakt en gehouden te worden.

MEER INFO:

Onderhoudsbrochure Monumentenwacht

- [Onderhoud en herstel van voegen in historisch metselwerk](#)

Verwante onderhoudsfiches:

- Voegen in historisch metselwerk herstellen (2020 – OF4.5)

Wet- en regelgeving

Informeer tijdig bij je gemeente of de werken vergunningsplichtig zijn of gemeld moeten worden. Ook voor het plaatsen van stellingen op openbaar domein, het wijzigen van het uitzicht van de gevel en het verwerken van chemische producten kunnen voorwaarden gesteld worden.

- Algemene richtlijnen: <https://www.omgevingsloketvlaanderen.be/gebouw>;
- voor beschermd erfgoed geldt een toelatingsplicht voor het schilderen of waterwerend behandelen van historische gevels; meer info: <https://www.onroenderfgoed.be/werken-aan-een-beschermd-monument>

Erfgoedhuis Den Wolsack
Oude Beurs 27 – 2000 Antwerpen
T + 32 3 212 29 50
btw-nr. 0445.321.852
info@monumentenwacht.be
www.monumentenwacht.be

monumentenwacht
Vlaanderen vzw

een initiatief van de Vlaamse provincies

